

I- PRIMEIRO CURSO ESO: CIENCIAS SOCIAIS, XEOGRAFÍA E HISTORIA.

1.1 Contribución da materia as competencias básicas.

As dúas materias básicas que se imparten no 1º Curso de ESO, Xeografía e Historia, teñen a particularidade de engadir ó carácter instructivo propio de cada materia, o carácter contextualizador, axudando a centrar información dentro dunha perspectiva social global.

En primeiro lugar as materias de Ciencias Sociais, Xeografía e Historia xogan un papel moi importante no desenvolvemento da **Competencia de comunicación lingüística**, e neste sentido hai que recordar que estas materias son tradicionalmente cualificadas como “*de letras*”, e polo tanto están directamente relacionadas con un correcto ler e escribir, e que ademais a lingua é o principal instrumento para organizar o pensamento, para aprender e para explicar. Co discurso é posible describir, narrar, disertar e argumentar, etc. Pero, por outra banda, as propias materias de Xeografía e Historia teñen a súa propia linguaxe técnica, con termos e expresións que lle son específicos – relevo, chaira, precipitación, civilización, aristocracia, sistema feudal, etc., por exemplo-, e que é preciso utilizar para aplicar os principios de pertinencia e precisión. Por iso o profesorado prestará especial atención ó uso correcto e preciso, tanto dunha linguaxe apropiada, como duns termos técnicos elementais propios dos nosos saberes, con fin de que a linguaxe oral e escrita cumpra o seu papel de “*instrumento de comunicación oral e escrita, de representación, interpretación e comprensión da realidade, de construción e comunicación do coñecemento...*”, e se converta en ferramenta de comprensión e representación da realidade.

Buscamos, en definitiva, tamén nas nosas disciplinas, que o alumno se achegue ó dominio das habilidades de ler e escribir diferentes tipos de textos cada vez máis complexos e que resultan fundamentais como elementos de información social e histórica. Trátase de ser capaces de expoñer clara e sistematicamente as ideas, argumentando con rigor e precisión.

Na **Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico** as contribucións das materias de Ciencias Sociais, Xeografía e Historia son relevantes e permiten relacións interdisciplinares e incluso de complementariedade coas materias das Ciencias Naturais. Neste sentido cumpre recordar que a Xeografía –e as súas diferentes ramas- ten por obxecto o estudo das interrelacións entre home e medio físico no que se desenvolve. Por esas razóns os contidos de orde xeográfica permitirán “*a comprensión de sucesos, a predicción de consecuencias e a actividade dirixida á mellora e preservación das condicións de vida propia, das demais persoas e do resto dos seres vivos*”.

Así os contidos e métodos da Xeografía permitirán a adecuada percepción do espazo físico en que se desenvolven a vida e a actividade humana, tanto a grande escala, como no contorno inmediato, e as interaccións entre home e espazo derivadas dos asentamentos humanos, actividades económicas e as modificacións introducidas polo home e as paisaxes resultantes.

En definitiva, interactuar co mundo físico, tanto no que ten de espazo natural como na medida en que o transforma a acción humana, é un aspecto esencial no coñecemento social, en canto permite comprender mellor o que sucede, as consecuencias dun proceso determinado e as condicións de vida de homes e mulleres, que son os suxeitos dos asuntos sociais.

Contribúese á adquisición desta competencia na medida en que se asegure

que a dimensión espacial impregna a aprendizaxe dos contidos xeográficos, adquirindo particular importancia o desenvolvemento de procedementos de orientación, localización, observación e interpretación de espazos, paisaxes e a súa representación cartográfica.

A área de Ciencias Sociais resulta tamén fundamental para o desenvolvemento da **Competencia social e cidadá**, posto que facilita as relacións dentro dun modelo de sociedade cada vez máis plural, e así mesmo a comprensión da realidade social.

É ben coñecido o papel que as Ciencias Sociais xogaron na conformación das identidades sociais e territoriais. Na medida en que constrúen as categorías de tempo e espazo social permiten a construción de tempo e espazo persoal no alumnado. Pero, para que estas categorías se traduzan no desenvolvemento dunha competencia social democrática e posibiliten unha interacción responsable co medio, teñen que incorporar a visión de que o mundo en que vivimos é froito das decisións que tomaron os nosos antepasados máis ou menos libremente. Esta visión permitiralle ao alumnado adquirir a conciencia de que o futuro está condicionado polas nosas decisións e actuacións, e adoptar, polo tanto, unha posición comprometida e responsable ante este.

A **Competencia cultural e artística** supón apreciar, comprender e valorar as diferentes manifestacións culturais e artísticas materiais e inmateriais, utilízalas para o enriquecemento persoal e estímolas como elementos do patrimonio cultural de que dispoñemos e que resulta necesario preservar.

A contribución da área concrétese facilitando a selección e coñecemento de obras de arte relevantes, ben polo seu significado na caracterización de estilos e artistas.

No mundo actual é innegable a importancia que ten a **Competencia no tratamento da información e competencia** dixital para a comprensión dos fenómenos sociais e históricos. Poder contar con certas habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar a información e transformala en coñecemento. As TIC resultan imprescindibles na sociedade da información en que vivimos, aumentan as posibilidades de comunicación e axilizan os intercambios, mesmo poden propiciar formas de traballo cooperativo que abarquen espazos físicos e sociais cada vez máis amplos, que son precisamente os que interesa coñecer desde esta área.

En todo caso, debe insistirse en que a información é preciso saber utilízala, xa que por si mesma non produce unha forma axeitada de coñecemento. Por iso, é necesario comprendela e integrala nos esquemas previos de coñecemento e, así mesmo, capacitarse para a transmisión desta información do xeito máis eficaz posible.

A **Competencia para aprender a aprender** supón iniciarse na aprendizaxe e continuala dun xeito autónomo. Do que se trata é de ter ferramentas que faciliten a aprendizaxe e de atopar repostas que se correspondan cun coñecemento racional, asumindo que poden ser diversas e que é posible atopalas desde distintas perspectivas metodolóxicas.

Para asumir esta competencia é preciso tamén coñecer o que se sabe e o que queda por aprender, orientando os procesos de aprendizaxe ata as nosas capacidades. Noutras palabras, trátase de coñecer as propias potencialidades e as propias carencias.

1.2 Obxectivos didácticos xerais da materia

1.2.1 Desenvolver a capacidade crítica e a creatividade dos alumnos mediante o fomento do procesamento autónomo da información, evitando as meras repeticións de coñecementos elaborados previamente.

1.2.2 Fomentar a capacidade de relacionar, de ir alén dunha simple acumulación memorística de información: relaciona-la multicausalmente, sintetízala, selecciona-la, reelabora-la, comprender os problemas estruturalmente e non de forma illada, é dicir, como realidades orgánicas interdependentes, algo así como "ecosistemas históricos" (como os ecosistemas nas Ciencias Naturais). Se buscará que se interprete a evolución das civilizacións como un proceso de cambio globalizador, que afecta a tódalas facetas da vida humana -económicas, sociais, culturais, políticas, etc. -, e que se desenvolve diacrónicamente en diferentes lugares do planeta.

1.2.3 Utilizar as diferentes formas de medición cronolóxica e contrastar a distinta utilidade das mesmas (as cronoloxías na Xeoloxía, as diferentes formas de medir o tempo na Prehistoria, na Idade Moderna, na actualidade, etc.). A representación gráfica das formas de medición.

1.2.4 Obter, comprender e relacionar información verbal, escrita, gráfica, icónica, estatística e cartográfica procedente de fontes diversas, incluídas as que corresponden ao contorno físico e social, aos medios de comunicación e as tecnoloxías da información. Aprender a trátala de xeito autónomo e crítico de acordo co fin perseguido, e comunícala aos demais de maneira organizada e intelixible.

Para eso será necesario instruír ós alumnos nas destrezas metodolóxicas básicas para poder abordar a realización das prácticas con mapas, gráficos, táboas estatísticas, fotografías, diapositivas, e demais documentos propios da Xeografía, que complementen os coñecementos teóricos impartidos na aula.

1.2.5 Fomentar o desenvolvemento da capacidade de expresión: insistiremos no aprendizaxe e na utilización sistemática dun vocabulario histórico e xeográfico básico e dun aparato conceptual -propios da linguaxe dos historiadores e dos xeógrafos- que permita unha expresión rigorosa das ideas, e que se incorporará correctamente a comunicacións escritas, orais e mesmo a conversas espontáneas, e insistiremos tamén na importancia da lectura na consecución deste obxectivo. Neste sentido poñeremos especial empeño en evitar algo, desafortunadamente tan frecuente, como que os alumnos entendan pero logo non sexan capaces de expresar o que saben, de dar saída a esa comprensión previa.

1.2.6 Fomentar o desenvolvemento dunha serie de valores humanos: respecto como necesidade para a convivencia, apertura ó diálogo e ó intercambio, a cooperación e o apoio mutuo -a pesar de estar inmersos nunha sociedade que valora tanto a competitividade-, a curiosidade e o interese polo saber para ser mais libres, etc.

1.2.7 Identificar os procesos e mecanismos básicos que rexen a realidade social e as interrelacións entre os feitos políticos, económicos, sociais e culturais, utilizando este coñecemento para comprender o pasado e as sociedades actuais; asumir que estas son o resultado de longos procesos de cambio e dunha pluralidade de causas, e, o papel que xogan nelas os homes e as mulleres e, así mesmo, analizar os problemas máis relevantes que se deducen dese estudio.

1.2.8 Fomentar e planificar a realización de actividades en equipo, ponderando

as distintas aportacións dos compoñentes do grupo, inducendo a os seus membros a establecer normas de funcionamento, apoiando con nosos consellos o traballo en común, e tamén respectando as normas e acordos de grupo.

1.2.9 Promover o sentimento de pertenza á comunidade galega, e ás outras entidades políticas, sociais e culturais nas que se integra, e comprender a singularidade do patrimonio natural, histórico, cultural e lingüístico galego, participando activamente na súa conservación e mellora.

1.2.10 Identificar, localizar e analizar, a diferentes escalas, as características do medio físico e as interaccións que os grupos sociais establecen con el na utilización do espazo e dos seus recursos, valorando as consecuencias de tipo económico, social, político e ambiental destas.

1.2.11 Identificar, localizar e comprender as características básicas da diversidade xeográfica do mundo, das grandes áreas xeoconómicas e os trazos físicos e humanos de Europa, España e Galicia.

1.2.12 Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e acontecementos máis relevantes na historia do mundo, de Europa, de España e de Galicia, identificando as súas causas e consecuencia, para adquirir unha perspectiva global da evolución da humanidade, e para conseguir ser capaces de elaborar unha interpretación dinámica desta que permita comprender a pluralidade de comunidades en que se distribúen os seres humanos e, de xeito particular, a propia.

1.2.13 Comprender e identificar as novas necesidades sociais que se produciron a partir da revolución industrial e a maneira en que inflúen na organización das paisaxes rurais e urbanas.

1.2.14 Coñecer os elementos técnicos básicos das manifestacións artísticas dentro da súa realidade socio-cultural, para aprender así a valorar o patrimonio natural, histórico, cultural e artístico, asumindo a responsabilidade que supón a súa conservación e apreciándoo como recurso para o enriquecemento individual e colectivo.

1.2.15 Procurar a comprensión da realidade social galega actual como unha realidade dinámica e cambiante que se constrúe continuamente en contacto con outras sociedades e culturas. Asumir a necesidade de ordenación do territorio desde criterios sustentables, respectando o patrimonio natural e construído e recollendo, así mesmo, o panorama futuro que pode ofrecerse tras a análise destes presupostos.

1.3 Contidos e Temporalización.

Contidos comúns ás tres avaliacións

* Lectura e interpretación de imaxes e mapas de diferentes escalas e características. Percepción da realidade xeográfica mediante a observación directa ou indirecta. Interpretación de gráficos e elaboración destes a partir de datos.

* Obtención de información de fontes diversas (iconográficas, arqueolóxicas, escritas, proporcionadas polas tecnoloxías da información, etc.) e elaboración escrita da información obtida.

* Localización no tempo e no espazo dos períodos, culturas e civilizacións e acontecementos históricos. Representación gráfica de secuencias temporais.

* Identificación de causas e consecuencias dos feitos históricos e dos procesos de evolución e cambio relacionándoos cos factores que os orixinaron.

* Coñecemento dos elementos básicos que caracterizan as manifestacións

artísticas máis relevantes, contextualizándoas na súa época. Valoración da herdanza cultural e do patrimonio artístico, particularmente o propio, como riqueza que hai que preservar e colaborar na súa conservación.

* Realización de debates sobre temas de actualidade que poidan ter referentes na antigüidade ou nos contidos xeográficos.

* Elaboración de traballos de campo sobre a realidade xeográfica máis próxima e/ ou o patrimonio arqueolóxico do contorno.

Contidos específicos por avaliación. (Previsión á que procuraremos axustarnos o máis posible)

1ª Avaliación Os contidos desenvolveranse desde o mes de **Setembro** a **Decembro** e abarcarán os seguintes temas de Xeografía:

UNIDADE 1:

A Terra

- Astros. Agrupación de astros: galaxias, sistema solar.
- O planeta Terra: tamaño e forma
- Movementos de rotación e translación. Consecuencias: os fusos horarios
- Equinoccios e solsticios, tempo de insolación.
- * Estructura interna da Terra. Tectónica de placas. Axentes naturais da formación do relevo: erosión. Cambios bruscos no relevo: volcáns e terremotos.

A representación da Terra. Aplicación de técnicas de orientación e localización xeográfica.

- A esfera terrestre e os distintos tipos de proxeccións cartográficas.
- As coordenadas xeográficas, necesidade e utilidade.
- Escala e tipos de escala.
- Lenda dos mapas. O mapa topográfico.

UNIDADE 2:

Principais formas de relevo de América

O relevo de África, Asia, Europa, España e Galicia introducirase nas unidades posteriores, tratando un continente ó mesmo tempo que se estudia cada unha das seguintes unidades.

UNIDADE 3:

Ríos e mares

- A hidrosfera. Composición.
- A auga doce: os ríos e lagos; augas subterráneas; o ciclo da auga.
- O problema da auga doce. Aproveitamento.
- A dinámica oceánica. Recursos de mares e océanos.

Xeografía física de África

2ª Avaliación Os contidos desenvolveranse desde **Xaneiro a Marzo**, período no que se concluirán os temas de Xeografía e se iniciarán os de Historia.

UNIDADE 4:

Tempo e clima

- Definición de tempo e clima. Diferenciar o contexto en que se debe usar cada un.
- A atmosfera, capas e composición.
- Principais elementos do clima e factores que inflúen.

Climas e paisaxes

- Zonas climáticas da Terra.
- Principais climas de cada zona climática.

- Características, fauna e flora.

Xeografía física de Asia

UNIDADE 5:

A prehistoria

- Os primeiros seres humanos.
- O Paleolítico: a caza e a recolección.
- O Neolítico: a produción de alimentos.
- A Idade dos Metais

Xeografía física de España

UNIDADE 6:

As primeiras civilizacións ó lado dos grandes ríos: Mesopotamia e Exipto.

- Primeiros imperios, organización social, orixe e tipo de escritura.
- O poder político, a relixión e a arte: templos e tumbas.
- Os grupos sociais non privilexiados.

Repaso da xeografía física de América, África e Asia.

UNIDADE 7:

O mundo grego

- O nacemento do mundo grego. Territorio distinto, trazos comúns.
- As polis gregas. Organización política. Evolución cara a democracia. A democracia ateniense.
- O esplendor de Atenas e a súa decadencia.

A cultura clásica grega

- Pensamento racional, filosofía e teatro.
- Relixión, oráculos e deporte.
- Arquitectura e escultura. Obras literarias.
- Comentar mitoloxía.

Xeografía física de Europa

3ª Avaliación:. Os contidos desenvolveranse entre o mes de **Marzo e Xuño**, e abarcarán os seguintes temas de Historia:

UNIDADE 8:

Roma. O Imperio Romano.

- Orixes. Monarquía, República. As Guerra Púnicas: loita pola supremacía.
- Institucións políticas durante a República. Loita de clases.
- Crise da República.
- Roma conquista o Mediterráneo: O Imperio. Organización política e clases sociais.
- A guerra como forma de conquista e carreira política dos patricios.

Economía e riqueza durante o Imperio.

- Desenvolvemento agrícola. Relacións comerciais. Man de obra escrava.
- Desenvolvemento das obras públicas. Urbanismo. Luxo nas clases altas.
- Crise do Imperio no século III. Ser cidadán romano xa non é un privilexio.

Relixión romana politeísta

- Deuses, heroes.. Culto privado e culto público. Auspicios, agoiros, oráculos e pitonisas, superstición.

A expansión do cristianismo polo imperio.

- Intransixencia, persecución, tolerancia, e imposición da relixión cristiá.

Cultura romana

- Arte: arquitectura, escultura, pintura e mosaico.
- Lingua e literatura: discursos políticos, obras de Historia e Xeografía, fábulas,

comedias, tratados de agricultura.

- As leis: O dereito romano: lexislación para todo. Dereito público e privado; para cidadáns e non cidadáns: herdanzas, contratos de compravenda, adopcións, liberación de escravos...

UNIDADE 9:

Hispania romana

- Invasións e colonizacións de fenicios, gregos e cartaxineses.
- Os pobos prerromanos: iberos e celtas
- A conquista romana de Hispania
- Hispania romana. O legado de Roma.

1.4 Contidos, Competencias Básicas e Criterios para avalialas por Unidade Didáctica en 1º de ESO.

XEOGRAFIA

UNIDADE 1

CONTIDOS:

A Terra. A representación da Terra

COMPETENCIAS BÁSICAS

Comunicación lingüística

- Definir conceptos básicos da unidade.
- Seleccionar a palabra adecuada para completar unha definición.

Tratamento da información e competencia dixital

- Establecer comparacións e diferencias, observando unha táboa de datos, entre os distintos planetas do sistema solar.
- Obter información de mapas con distintas proxeccións.

Competencia matemática

- Obter datos dunha gráfica sobre os planetas.
- Calcular a diferenza horaria entre lugares da Terra.
- Localizar puntos da Terra dadas as coordenadas xeográficas e viceversa.
- Reforzar conceptos matemáticos e xeométricos necesarios como: unidades de lonxitude, concepto de proporción, diámetro, ángulo, esfera...
- Resolución de problemas de escala, calculando distancias reais.

Aprender a aprender

- Buscar estratexias para non confundir conceptos con definición semellante como latitude e lonxitude.
- Completar mapas conceptuais.

Coñecemento e interacción co mundo físico

- Comprender a importancia das zonas horarias para as transaccións comerciais e o transporte.
- Valorar a utilidade e necesidade das coordenadas xeográficas para a navegación marítima e aérea, así como para a localización por GPS.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Coñece os astros do sistema solar.
- Diferencia entre movemento de rotación e translación.
- Calcula a hora observando un mapa de fusos horarios.
- Identifica a proxección máis adecuada para representar un continente.
- Define cada unha das coordenadas.

- Distingue escala gráfica e numérica.
- Calcula distancias reais con mapas de diferentes escalas.

UNIDADE 2

CONTIDOS:

As formas da Terra

Principais formas de relevo de América

COMPETENCIAS BÁSICAS

Comunicación lingüística

- Saber expresar con corrección o vocabulario específico do tema.
- Saber completar un mapa conceptual do tema.
- Discernir entre varias definicións a adecuada para unha forma de relevo dada.
- Expoñer por escrito os conceptos aprendidos.

Competencia matemática

- Localizar puntos da xeografía de América, dadas as súas coordenadas.
- Calcular distancias reais no mapa de América, coa escala gráfica ou coa numérica.
- Extraer dun gráfico de sectores a información pertinente sobre o tamaño dos continentes e océanos e comprobar os datos con operacións matemáticas.

Aprender a aprender

- Explicar as estratexias que se seguiron para aprender o relevo de América, para que sirvan de referencia nos estudos dos outros continentes e territorios.

Autonomía e iniciativa persoal

- Buscar información sobre algún terremoto ou maremoto con consecuencias graves para a poboación e de gran impacto nos medios de comunicación no pasado recente ou na actualidade de producirse. Citar as fontes ou axuda.

Competencia social e cidadá

- Valorar a necesidade da nosa cooperación ante catástrofes como os terremotos ou maremotos de grande magnitude, polas enormes carencias que provocan na poboación afectada.
- Valorar a importancia das asociacións ecoloxistas e da participación cidadá, como contrapunto ós intereses económicos ante o gran impacto medioambiental de certas infraestructuras.
- Recoñecer o gran labor dos medios comunicación e dos compoñentes de ONGs e de outros organismos que prestan axuda in situ.

Competencia cultural e artística

- Comentar as fotografías do relevo que se atopan no texto, valorando a súa calidade artística, o enfoque, desde onde foron tomadas e se representan adecuadamente o que se pretende.
- Debuxar un volcán e poñerlle nome ás súas partes, e unha paisaxe que amose efectos dos terremotos.
- Calcar con precisión e colorear os mapas de relevo.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Coñece a evolución da forma de continentes e océanos e a súa relación coa teoría da deriva continental.
- Identifica a relación entre a teoría da tectónica de placas e as áreas máis inestables da Terra, zonas sísmicas e de vulcanismo activo.

- Identifica ós seres humanos como grandes transformadores da paisaxe en pouco tempo.
- Sitúa no mapa de América as principais cadeas montañosas, chairas, depresións, cuncas, grandes lagos, ríos e accidentes costeiros. A medida que se vaia avanzando no estudio das restantes unidades, farase o mesmo con África, Asia, Oceanía, Europa, España e Galicia.
- Sabe o vocabulario relativo ó relevo que se trata no tema.

UNIDADE 3

CONTIDOS:

Ríos e mares

Xeografía física de África

COMPETENCIAS BÁSICAS

Comunicación lingüística

- Adquirir o vocabulario adecuado sobre o tema.

Competencia matemática

- Explicar diversos gráficos sobre a auga: porcentaxe de auga salgada e doce, evolución do consumo de auga doce e irregularidade das precipitacións nos últimos anos.
- Problemas de escala sobre o mapa de Asia e tamén actividades con coordenadas.

Aprender a aprender

- Completar un mapa conceptual sobre o tema.
- Obter información de mapas e gráficos sobre a desigual distribución das precipitacións en España e sacar conclusións.
- Aprender que o estudio non é unha actividade de lecer, senón un traballo.

Competencia social e cidadá

- Recoñecer como imprescindibles os traballos con menor recoñecemento social: reparación de sumidoiros, traballo en depuradoras de augas.
- Valorar as campañas publicitarias sobre aforro de auga como unha maneira de concienciar á sociedade para facer un bo uso dos recursos.
- Coñecer algúns organismos encargados da regulación do uso da auga como acordos internacionais sobre os ríos, confederacións hidrográficas dos ríos, as quendas de rega ...

Traballaranse as mesmas competencias no referente a África física que no tema de América.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Coñece o ciclo da auga e sabe explicalo por escrito e verbalmente.
- Identifica e sabe definir o vocabulario referente á auga.
- Explica o problema da auga doce no mundo.
- Identifica España con un país con escasos recursos hídricos.
- Asocia o clima da Galicia costeira coa corrente do Golfo.
- Entende que axentes provocan os distintos movementos das augas do mar e pode definilos.
- Coñece que tratamentos necesita a auga doce para o consumo humano e como se “recicla” unha vez usada.
- Identifica o mar como unha gran fonte de riqueza e sabe que proveito se lle

quita na nosa bisbarra.

- Respecto a África física, os mesmos criterios que para América.

UNIDADE 4

CONTIDOS:

Tempo e clima

Climas e paisaxes

Xeografía física de Asia

COMPETENCIAS BÁSICAS

Aprender a aprender

- Empezar a traballar a técnica de resume, a fondo. Primeiro con axuda, por medio de preguntas que lles faciliten saber que é o importante que hai que aprender, ata que aprendan a facelo de forma autónoma.
- Iniciar a elaboración dun mapa conceptual sobre o clima.

Comunicación lingüística

- Exposición verbal sobre un tema proposto.
- Extraer dun texto a información que se pide de forma resumida e con elaboración propia.
- Memorizar algúns termos específicos.

Competencia matemática

- Elaborar climogramas e extraer información deles.
- Interpretar climogramas e intentar identificar o clima ó que pertencen.

Tratamento da información e competencia dixital

- Buscar mapas do tempo en xornais ou na internet e comentalos.
- Estudiar a xeografía física de Asia con mapas flash interactivos na rede.
- Elaborar traballos individuais sobre un clima concreto.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Identifica troposfera, capa de ozono.
- Coñece cales son os principais elementos do clima e os factores que os modifican.
- Interpreta mapas climáticos con isóbaras, isohietas e isotermas.
- Interpreta un mapa do tempo; identificar os símbolos e facer prediccións tendo en conta todos os elementos do clima.
- Redacta textos explicando preguntas relativas ó tema.
- Identifica os principais aparellos: pluviómetro, barómetro, termómetro, cataventos, anemómetro.
- Relaciona o aprendido sobre as correntes mariñas co clima dunha zona.
- Identifica ventos constantes e ventos estacionais con especial referencia ós monzóns.
- Recoñece que entendemos por cambio climático, entende que a Terra ten sufrido cambios climáticos desde a súa orixe e que temos que facer o posible por non empeorar as nosas condicións de vida.
- Sitúa nun mapamundi as zonas climáticas, e en cada zona climática os climas que lle corresponden.
- Asocia precipitacións e temperatura con flora e fauna dun lugar.
- Coñece os climas que hai en Europa, España e Galicia.
- Fai unha aproximación ó tipo de clima dun lugar tendo en conta a forma de ocupación humana, o tipo de vivenda, a vestimenta; sacar conclusións pola

vexetación natural ou polos cultivos.

HISTORIA

UNIDADE 5

CONTIDOS:

A Prehistoria

Xeografía física de España

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia lingüística

- Aprender vocabulario específico.
- Elaborar textos sobre distintos aspectos da vida na Prehistoria.
- Elaborar un mapa conceptual coas etapas da Prehistoria

Competencia matemática

- Coñecer as agrupacións de anos en idade, era, milenio, século...
- Recordar a numeración romana.

Competencia social e cidadá

- Investigar formas de vida de sociedades prehistóricas na actualidade.
- Recoñecer os problemas que teñen esas sociedades e como reivindicar os seus dereitos.
- Comprender as formas de organización social máis pequenas, tribo, grupo, poboado, etc.

Competencia cultural e artística

- Valorar a diversidade de estruturas sociais e o enriquecemento cultural que supón.
- Entender a arte prehistórica como unha forma de transmisión de coñecemento e como unha manifestación artística.
- Facer útiles ou arte prehistórico.

Coñecemento e interacción co mundo físico

- Darse conta de que é preciso actualizar os nosos coñecementos constantemente debido a que se producen descubrimentos que nos permiten avanzar na reconstrución do pasado.
- Investigar as ciencias que teñen que ver coa investigación prehistórica.
- Visitar un xacemento arqueolóxico e un centro de interpretación prehistórico.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Obtén información dun mapa histórico sobre a orixe e expansión humana.
- Interpreta un eixe cronolóxico da Historia da Humanidade.
- Explica os principais homínidos e as fases da evolución.
- Coñece a medida do tempo como unha necesidade en Historia.
- Identifica as principais formas de vida do Paleolítico e o tipo de útiles e instrumentos.
- Diferencia as características da vida nómade e da vida sedentaria e relaciona esta coa produción de alimentos e cos inicios da especialización no traballo.
- Aprecia o gran desenvolvemento tecnolóxico que foi acadando a humanidade, gracias á facultade de aprender e transmitir o coñecemento.
- Comprende a necesidade de estruturas sociais básicas e a súa ampliación cara outras organizacións máis complexas: poboados, cidades...
- Recoñece o comercio como unha forma de explotación dos recursos e de desenvolvemento económico, pero tamén de diferencias sociais.

- Obtén información de fontes escritas e gráficas.
- Coñece que a arte vai unida ó ser humano e as primeiras manifestacións artísticas.
- Identifica os restos prehistóricos como fonte de riqueza pola atracción turística.
- Analiza os problemas para reconstruír feitos e formas de vida pola falla de documentación escrita.

UNIDADE 6

CONTIDOS:

As primeiras civilizacións ó lado dos grandes ríos: Mesopotamia e Exipto.
Repaso da xeografía física de América, África e Asia.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia lingüística

- Adquirir vocabulario específico da unidade.
- Elaborar textos de maior extensión coas informacións recibidas.

Competencia matemática

- Traballar con eixes cronolóxicos os milenios e os séculos.

Competencia dixital

- Investigar na rede sobre as medidas de capacidade, peso e lonxitude dos exipcios.
- Investigar sobre o cálculo matemático en Exipto e sobre os coñecementos de xeometría.
- Buscar información sobre a escravitude.

Autonomía e iniciativa persoal

- Intercambiar información de xogos interactivos que coñezan sobre Exipto ou Mesopotamia.
- Suxerir propostas sobre posibles actividades a realizar

Competencia social e cidadá

- Comentar algúns apartados do Código de Hammurabi e facer unha valoración tendo en conta o sistema legal vixente no noso país.
- Entender que en cada sociedade e en cada tempo histórico son distintos os usos e costumes e que non debemos xulgalos desde a nosa perspectiva.

Coñecemento e interacción co mundo físico

- Situar as primeiras civilizacións nun mapa histórico e identificar os Estados que actualmente se asentan neses territorios.
- Entender que as relacións entre civilizacións eran naquel momento moi difíciles por a dificultade de idioma e de medios de comunicación.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Localiza as rexións onde se situaron as primeiras civilizacións históricas.
- Extrae información dun eixo cronolóxico coas civilizacións exipcia e mesopotámica.
- Comprende que estas civilizacións son coetáneas, pero distintas en moitos aspectos.
- Compara a organización social nestas culturas.
- Coñece por que se fixo necesaria a escritura nestas civilizacións.
- Entende a razón de que os escribas fosen privilexiados.
- Explica a relación entre a relixión e o poder político.

- Relaciona o medio físico coa forma de vida.
- Comprende as difíciles condicións de vida dos grupos sociais non privilexiados.
- Coñece os avances técnicos que se produciron e como influíu neles o comercio.
- Identifica aspectos da relixión en Mesopotamia e en Exipto.
- Pode argumentar sobre a importancia da relixión en Exipto.
- Diferencia as principais características da pintura, escultura e gravado destas civilizacións.

UNIDADE 7

CONTIDOS:

O mundo grego

A cultura clásica grega

Xeografía física de Europa

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia lingüística

- Buscar no diccionario de galego palabras cuxo significado coñezas que deriven do grego.
- Iniciarase no comentario de textos históricos.
- Sintetizar o tema da relixión grega relacionándoo co poder político e coas diferencias dos filósofos.
- Discernir prefixos e sufixos de orixe grega e comprobar como con eles se poden formar moitos palabras cuxo significado se pode deducir.

Aprender a aprender

- Manexar un diccionario buscando só a información que nos interesa, neste caso a etimoloxía.
- Relacionar o aprendido en Xeografía no tocante o relevo, riqueza dos mares e clima coas coa expansión do mundo grego mediante a fundación de colonias.

Competencia matemática e dixital

- Busca información empregando as TICS sobre os pesos e medidas das armas ofensivas e defensivas que levaba un hoplita.
- Buscar información sobre matemáticos gregos e sobre os principios ou teoremas que descubriron, verás como te sorprendes.

Coñecemento e interacción co mundo físico

- Investigar cantos filósofos gregos se estudian agora en bacharelato e aprender algo sobre as súas ideas.
- Buscar títulos de libros que teñan no seu título o nome dalgún filósofo grego da antigüidade.
- Buscar fotografías dunhas pistas de atletismo e compáraas coas dun estadio grego.

Cultural e artística

- Comparar un templo grego cun templo exipcio e con un templo de Mesopotamia e establecer as diferencias en canto a tamaño e elementos empregados.
- Observar a gran calidade da perspectiva e o profundo coñecemento da anatomía humana a partir das esculturas gregas, incluso na época arcaica.

Competencia social e cidadá

- Valorar a forma de vida vosa coa dos nenos en Grecia, en Esparta.
- Valorar a liberdade da que gozamos na nosa democracia comparándoa coa democracia grega
- Valorar as migracións actuais por motivos económicos, comparándoa coa grega.
- Realizar un traballo en equipo sobre a mitoloxía grega.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Compara eixes cronolóxicos das primeiras civilizacións coa grega.
- Identifica sobre que territorios actuais se asentou a civilización grega e en que territorios fundou colonias.
- Coñece de que maneira condiciona o medio físico as actividades das persoas: colonizacións e migracións.
- Explica que eran as polis gregas e cales eran as diferencias coa organización política dunha cidade exipcia ou de Mesopotamia.
- Define conceptos básicos do tema.
- Razona a importancia dos portos gregos.
- Comprende e argumenta por que se fala da democracia ateniense e compáraa coa nosa.
- Identifica as guerras que mantiveron as polis contra os invasores, as causas de que se xeneralizasen, consecuencias que se derivaron e últimas consecuencias da súa alta belicosidade.
- Coñece como se produciu a expansión da cultura grega cara Asia e quen foi o personaxe que a propiciou e por que non transmitiu a súa cultura, senón a grega.
- Recoñece a evolución da arte grega no tocante á escultura e a súa influencia na cultura occidental.
- Relata algunha historia sobre mitoloxía grega moi coñecida e nomea algún deus/a ou semideus/a.
- Coñece os oráculos e di se na actualidade na nosa cultura se seguen empregando e baixo que formas.
- Elabora un eixe cronolóxico sobre a cultura grega e sitúa nel os períodos que se indiquen.
- Coñece a forma de vida dos escravos, das mulleres e dos estranxeiros.
- Practica comentario de textos históricos.
- Traballa en equipo buscando información sobre o labirinto, a tea de Penélope, o fío de Ariadna, os ciclopes, o cabalo de Troia, o talón de Aquiles...

UNIDADE 8

CONTIDOS:

Roma. O Imperio Romano.
Economía e riqueza durante o Imperio.
Relixión romana politeísta
A expansión do cristianismo polo imperio.
Cultura romana
Ruptura do imperio e invasións xermánicas.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Comunicación lingüística

- Definir conceptos do tema usando vocabulario específico.
- Comentario de textos históricos.

- Expoñer verbalmente argumentos.

Competencia matemática

- Entender os conceptos antes e despois de Cristo e ordenar datas e feitos.
- Recoñecer a necesidade de uso da escala para a elaboración de maquetas.

Aprender a aprender

- Practicar a técnica de mapa conceptual máis complexo.
- Obter información das fotografías e debuxos, mediante observación detallada.
- Comentar textos e mapas históricos como fonte de aprendizaxe de conceptos.
- Sintetizar información baseándose en dous textos.
- Confrontar textos históricos da mesma época con distinto punto de vista e tirar conclusións.
- Observar mapas de fluxos e aprender a interpretalos.

Coñecemento e interacción co mundo físico

- Coñecer mostras de enxeñería e arte romana e identificar o seu emprazamento.
- Coñecer que ríos serviron de fronteira do Imperio.
- Comparar un mapa do Imperio con un mapa de Europa actual e identificar países.

Competencia social e cidadá

- Valorar a paz e a liberdade e o benestar.
- Entender que, aínda que temos moitos dereitos, tamén temos deberes.
- Recoñecer as asociacións pacíficas e o diálogo como un medio de conseguir obxectivos comúns.

Tratamento da información e competencia dixital

- Extraer información de documentais e maquetas.
- Buscar en internet información sobre os tipos de vivenda en Roma, sobre a vestimenta, a alimentación, etc. e elaborala para expoñela en equipo.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Localiza nun mapa temático os territorios onde xurdiu a civilización romana e que países actuais formaron parte do seu imperio.
- Sitúa Cartago
- Coñece as principais formas de goberno de Roma e as principais institución e cargos políticos.
- Saca conclusións sobre causas e consecuencias dos feitos históricos.
- Elabora textos secuenciados sobre urbanismo e enxeñería, e loita de clases.
- Comenta textos históricos, fontes primarias, e elixe a resposta correcta cando hai varias opcións.
- Identifica as características económicas e políticas dunha época de esplendor e dunha crise.
- Pode argumentar baseándose en determinados aspectos da vida política.
- Analiza a influencia que ten o pobo conquistador sobre os pobos dominados e razoa as causas.
- Coñece a evolución da relixión pública en Roma e as formas supersticiosas da relixión.
- Recoñece o dereito romano como un gran logro e fonte na que se inspiraron as leis europeas.
- Compara a escultura grega da época clásica e helenística co escultura romana.
- Distingue mitoloxía de feito histórico.

- Entende as vantaxes que supón as vías de comunicación para o control político, desenvolvemento económico e difusión das ideas.
- Emprega o vocabulario específico do tema nos textos que elabora.
- Recoñece que a mentalidade social cambia pero hai elementos que permanecen.
- É capaz de resumir sen axuda.
- Traballo en equipo sobre un aspecto que lles interese da vida en Roma.

UNIDADE 9

CONTIDOS:

Hispania romana

COMPETENCIAS BÁSICAS

Autonomía e iniciativa persoal

- Elaborar e comentar textos históricos de forma máis autónoma.
- Interpretar un plano e plantexar problemas e cuestións relativas á escala.

Coñecemento e interacción co mundo físico

- Analizar a importancia das vías de comunicación para o desenvolvemento económico e social.
- Coñecer as principais pegadas arquitectónicas romanas en España e Galicia en particular.

Tratamento da información

- Buscar información en internet sobre Lucus Augusta e as súas murallas.

Competencia matemática

- Interpretar e elaborar eixes cronolóxicos.
- Interpretar o plano dunha cidade romana a escala.

Competencia lingüística

- Manexar con soltura o dicionario para buscar a etimoloxía latina de algunhas palabras.
- Resumir e expoñer verbalmente e por escrito aspectos do tema.
- Enriquecer o vocabulario activo."

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Define vocabulario específico do tema e emprégao nos textos que elabora.
- Interpreta mapas históricos.
- Fai comentarios de texto sobre fontes primarias escritas.
- Extrae información de debuxos, fotografías e diversos documentos.
- Coñece a influencia da cultura grega e romana na España actual.
- Identifica os principais monumentos da Península.
- Analiza as vías de comunicación e abastecemento de auga das cidades que fundou Roma.
- Coñece que moitos dos restos da romanización son unha fonte de riqueza económica e cultural e sabe cales son Patrimonio da Humanidade.

1.5 Criterios globais de avaliación.

Na avaliación o alumnado deberá amosar:

- 1) Si selecciona, comprende e asimila conceptos e procesos propios das materias de Xeografía e Historia, e si os utilizan de xeito coherente e adecuado.
- 2) Si aplica as técnicas e métodos de traballo axeitados para estudar materiais

proprios das nosas disciplinas, como documentos, restos históricos, edificios (pazos, igrexas, mosteiros, etc.), fotografías, diapositivas, mapas topográficos e temáticos, ou a propia paisaxe do entorno, coa finalidade de obter información, interpreta-la e avalía-la.

3) Si expresa correctamente e de forma precisa as ideas e conceptos obtidos no proceso de aprendizaxe, utilizando a terminoloxía axeitada.

4) Si manifesta capacidade (creatividade) para relacionar, sintetizar, seleccionar e reelaborar a información e comprender problemas e procesos de forma estrutural.

A avaliación realizarase a dous niveis: traballo individual e traballo de grupo.

Na avaliación do traballo individual teranse en conta aspectos como a capacidade de descrición, de relación e de análise dos problemas históricos - sociais, económicos, políticos, etc.-, a comprensión e expresión dos mesmos tanto de forma oral como escrita, os conceptos e expresións específicos da historia e o desenvolvemento de actitudes de cara á materia. En Xeografía se procederá de forma similar valorando estas mesmas capacidades pero referidas agora a elementos e procesos da xeografía, comprensión e expresión dos mesmos tanto de forma oral como escrita, conceptos específicos das disciplinas xeográficas e actitudes positivas cara á materia.

Na avaliación do traballo en grupo se valorará tanto o funcionamento do pequeno grupo como os aportes individuais de cada alumno e alumna no mesmo, como a participación e o rigor nos debates e nas postas en común.

E ademais teranse tamén en conta como criterios de avaliación os mencionados no epígrafe correspondente do citado Decreto 133/2007. Son os seguintes:

“1.4.1 Localizar lugares ou espazos nun mapa utilizando datos de coordenadas xeográficas e obter información sobre o espazo representado a partir da lenda e da simboloxía. Elaborar mapas sinxelos iniciándose no emprego de recursos informáticos.

Trátase de comprobar se o alumnado é capaz de identificar as liñas básicas da orientación xeográfica e situar lugares no mapa mediante a lonxitude e a latitude. Así mesmo, permite avaliar se sabe descodificar información simbólica, e interprétala para describir o contido da información expresada nun mapa.

1.4.2 Localizar nun mapa os elementos básicos que configuran o medio físico mundial, de España e de Galicia, caracterizando os trazos que predominan nun espazo concreto.

Trátase de avaliar que o alumno coñece o mapa físico do mundo nos seus trazos básicos e en particular de Galicia e España, que é quen de localizar espacialmente os seus elementos e de salientar aqueles que predominan en cada territorio.

1.4.3 Comparar os trazos físicos máis destacados (relevo, clima, augas e elementos bioxeográficos) que configuran os grandes medios naturais do planeta, con especial referencia a Galicia, localizándoos no espazo representado e analizando exemplos das paisaxes que resultan da actividade humana.

Trátase de avaliar que se é capaz de recoñecer e localizar no espazo os principais medios naturais do mundo, de caracterízalos e distinguilos en función

da interacción dos trazos físicos predominantes para conformar paisaxes xeográficas diferenciadas, véndoas en relación coas formas de vida que posibilitan.

1.4.4 Interpretar a paisaxe do seu contorno, identificando os seus trazos característicos e relacionando elementos físicos, recursos e formas de asentamento rurais ou urbanos.

Trátase de avaliar a capacidade de transferir os coñecementos adquiridos de cara á análise e interpretación dun espazo concreto e próximo, e comprender as interaccións que nel se producen, como a especificidade da paisaxe rural galega, as formas tradicionais de consunción e asentamento ou as áreas urbanas.

1.4.5 Identificar e explicar exemplos de riscos e de impactos que a acción humana ten sobre o medio, analizando as súas causas e efectos, e proporcionando medidas e condutas para prevelos e limítalos, facendo unha especial referencia ao ámbito galego.

Trátase de avaliar se o alumnado coñece os principais problemas ambientais da actualidade, se os relaciona coas súas causas e os seus posibles efectos, así como se é capaz de expoñer accións que poden contribuír á súa mellora, a través da ciencia, da tecnoloxía, do consumo responsable, etc.

1.4.6 Utilizar as convencións e unidades cronolóxicas e as nocións de evolución e cambio, aplicándoas a feitos e procesos referidos á prehistoria e historia antiga do mundo, da Península Ibérica e de Galicia.

Trátase de avaliar se os alumnos usan como referencia temporal na localización de feitos e procesos históricos a periodización e datación correcta, e se teñen capacidade para identificar, en procesos referidos as sociedades na Prehistoria e na Antigüidade, elementos de permanencia e de cambio. Deberán quedar claras as diferencias entre tempo cronolóxico e histórico.

1.4.7 Identificar e expoñer os cambios que supuxo a revolución neolítica na evolución da humanidade e valorar a súa importancia e as súas consecuencias ao compáralos cos elementos que conformaron as sociedades cazadoras e recolectoras.

Trátase de comprobar que se identifican os elementos básicos que conformaron as principais sociedades depredadoras e os cambios que acompañaron a revolución neolítica, constatando as consecuencias que esta ten na evolución da humanidade. Valorarase a importancia cultural da arte rupestre e do megalitismo atlántico.

1.4.8 Diferenciar os trazos que caracterizan algunha das primeiras civilizacións urbanas e a civilización grega, identificando os elementos orixinais desta última e valorando aspectos relevantes da súa contribución á civilización occidental.

Trátase de comprobar que se é capaz de localizar no tempo e no espazo as civilizacións de Exipto e/ou Mesopotamia e de Grecia, e caracterizar os elementos básicos que as conformaron -esclavismo, patriarcado...- e as diferencias existentes na súa organización

política -teocracia e democracia-. Así mesmo, de verificar se os alumnos son capaces de recoñecer os elementos relevantes da contribución de Grecia á civilización occidental.

1.4.9 Comprender os trazos característicos da cultura castrexa, a área xeográfica en que se desenvolveu e a súa particular forma de ocupación do territorio.

Trátase de avaliar a capacidade para percibir a influencia do pasado no

asentamento, comparando o espacio ocupado polos castrexos e os límites actuais de Galicia, sen esquecer unha análise dos elementos sociais e artísticos máis elementais desta cultura. Parase fincapé nas relacións coas culturas urbanas mediterráneas e atlánticas.

1.4.10 Caracterizar os trazos da organización política, económica e social da civilización romana na súa época de expansión, valorando a transcendencia da romanización na Hispania e na Gallaecia e a pervivencia do seu legado.

Preténdese comprobar se o alumnado coñece a herdanza da civilización romana, con especial atención á organización político-administrativa, social, económica e cultural, e identifica, no patrimonio artístico e noutros trazos actuais, o legado desa civilización no noso país. Así mesmo, procuraranse desenvolver algunhas ideas sobre o significado do cristianismo e os novos asentamentos que se producen no mundo tardorromano: suevo e visigodo.

1.4.11 Realizar unha lectura comprensiva de fontes de información e comunicar a información obtida de forma correcta por escrito.

Con este criterio trátase de avaliar que se len de forma comprensiva diferentes fontes de información tanto arqueolóxicas como escritas, obtendo as ideas principais que conteñen e relacionándoas con outras para formar esquemas explicativos, sendo capaz de comunicalas utilizando correctamente a expresión escrita”.

1.6 Contidos mínimos esixibles.

A Terra

- Astros e galaxias. O sistema solar.
- Tamaño e forma da Terra.
- Movementos de rotación e translación. Solsticios e equinoccios.
- Estructura interna da Terra.
- A formación do relevo: a teoría da Tectónica de placas.
- A erosión. Cambios bruscos no relevo: volcáns e terremotos.

A representación da Terra. Orientación e localización xeográfica.

- A esfera terrestre e os distintos tipos de proxeccións cartográficas.
- As coordenadas xeográficas. A Escala. Lenda dos mapas. O mapa topográfico.

Ríos e mares

- A hidrosfera. Composición.
- Mares e océanos.
- Ríos, lagos e augas subterráneas.
- O ciclo da auga. O problema da auga doce. Aproveitamento.

Tempo e clima

- Definición de tempo e clima.
- A atmosfera, capas e composición.
- Principais factores e elementos do clima.

Climas e paisaxes

- Zonas climáticas da Terra.
- Principais climas. Características, fauna e flora.

A Xeografía Física e Política de Europa, América, África, Asia e Oceanía: relevo, ríos, lagos, países, capitais, etc.

A Xeografía Física e Administrativa de España: relevo, ríos, lagos, comunidades autónomas, provincias e capitais autonómicas.

A Prehistoria

- Os primeiros seres humanos.
- O Paleolítico: a caza e a recolección.
- O Neolítico: a produción de alimentos.
- A Idade dos Metais

Mesopotamia e Exipto.

- Primeiros imperios, organización social.
- O poder político, a relixión e a arte: templos e tumbas.
- Os grupos sociais.

Grecia

- O nacemento do mundo grego. Os trazos comúns.
- As polis gregas. Organización política. Evolución cara a democracia. A democracia ateniense.
- O esplendor e decadencia de Atenas.
- Pensamento racional, filosofía e teatro.
- Relixión, oráculos e deporte.
- Arquitectura e escultura.

Roma

- As orixes. Monarquía, República. As Guerra Púnicas.
- Institucións políticas durante a República.
- Crise da República.
- A conquista do Mediterráneo: O Imperio. Organización política e clases sociais.
- Agricultura e comercio. Man de obra escrava.
- As obras públicas e o urbanismo.
- Crise do Imperio no século III.
- Deuses e heroes. Culto privado e culto público.
- A expansión do cristianismo polo imperio: da persecución á imposición da relixión cristiá.
- Arte: arquitectura, escultura, pintura e mosaico.
- Lingua e literatura latinas.
- O dereito romano público e privado.

Hispania romana

- Invasións e colonizacións de fenicios, gregos e cartaxineses.
- Os pobos prerromanos: iberos e celtas
- A conquista romana de Hispania
- Hispania romana. O legado de Roma.

1.7 Criterios de cualificación

Os criterios de cualificación que se están a aplicar polos profesores deste Departamento nas materias de Ciencias Sociais Xeografía e Historia de 1º de ESO son os seguintes:

- 1) Os contidos conceptuais e o rigor na expresión conceptual avalíanse mediante exames convencionais, e computan un 70% nas notas das tres avaliacións e da nota final.
- 2) Os contidos procedimentais avalíanse tendo en conta o traballo individual de cada alumno coa revisión periódica dos cadernos e coa valoración dos pequenos traballos de grupo, tendo en conta o “saber facer “ e computan un 15% nas notas das tres avaliacións e da nota final.
- 3) Os contidos actitudinais se avalían mediante intervencións dos alumnos nas

tarefas de clase, etc. no día a día na aula, e computan un 15% nas notas das tres avaliacións e na nota final.

1.8 Procedementos e instrumentos de avaliación

As actividades, procedementos ou instrumentos de avaliación, dentro desta planificación serán:

1.8.1 Observación na aula: nos permitirá comprobar o ritmo de adquisición de contidos conceptuais, de técnicas e metodoloxía de indagación, e de actitudes do alumnado, como o interese pola materia ou actitudes sociais relevantes como a convivencia, tolerancia, solidariedade, etc.

1.8.2 Traballos de clase individuais e de grupo.

1.8.3 As probas: controles e exames. Ateranse sempre a contidos desenvolvidos na clase mediante explicación do profesor ou exposición de traballos e debates protagonizados polos alumnos. Orientaranse os exames non como unha repetición de conceptos ou ideas expostas previamente na aula, senón cara a unha demostración de comprensión dos contidos, das capacidades de interrelación multicausal, de capacidades de sínteses, capacidades de expresións, razoamento con exemplificacións que concreten eses coñecementos, etc.

1.8.4 As probas serán fundamentalmente escritas. En cada avaliación faráanse probas parciais que servirán para facer a media da avaliación. Non se farán medias con notas inferiores a 3. Haberá recuperación dos temas pendentes a final de curso.

1.9 Programa de reforzo para a recuperación das materias pendentes.

Neste Centro non están contemplados nos horarios dos profesores ningunha actividade destinada a este fin, a pesar de que sería posible porque así o permite a carga lectiva da maior parte do profesorado deste Departamento.

Por este motivo, o profesorado vese obrigado a limitarse a elaborar materiais e demais contidos mínimos esixibles, que son os que despois servirán de base para a súa avaliación nos correspondentes exames de pendentes, que teñen sempre unha parte teórica e outra parte de traballos prácticos.

1.10 Alumnos con materias pendentes: contidos esixibles, actividades de avaliación e criterios para superar as materias pendentes pola avaliación continua.

É obvio que en primeiro de ESO non pode haber alumnos con materias pendentes que requiran de actividades e criterios de avaliación.

1.11 Metodoloxías e estratexias didácticas.

1.11.1 Estratexias expositivas: nas exposicións explicativas dos diferentes aspectos a estudar, o profesorado intentará impulsar a participación do alumno fronte á simple recepción pasiva dos contidos impartidos na aula. Promoverá o diálogo constante e interactivo entre os propios alumnos e entre estes e o profesor. Fomentará as preguntas aclaratorias e a participación procurando erradicar temores, medos (ao ridículo por exemplo), receos, etc.

1.11.2 Estratexias referenciais: O profesor terá unha relación constante coa realidade inmediata. Nas materias de Historia aproveitará a existencia de restos arqueolóxicos de diversas épocas, vivendas, mosteiros, igrexas, ou outros edificios significativos da historia comarcal e local, etc., para posibilitar

unha memorización mais comprensiva e aprendizaxes mais significativos. Nas materias de Xeografía as referencias poden ser: os caracteres mais destacados da xeografía local, paisaxes agrarios existentes na bisbarra, características urbanas mais destacables da vila, a xeografía industrial da Pobra do Caramiñal que presenta unhas facetas moi definidas, etc..-. Trátase, tanto en Historia como en Xeografía, de partir das realidades mais concretas e inmediatas para chegar ó estudio das mais xerais e universais, e se outorgará un destacado papel ás actividades prácticas.

1.11.3 Estratexias de indagación para a asimilación de contidos procedimentais e hábitos, técnicas e métodos de traballo e estudio: pequenos traballos de síntese mais que de investigación (con bibliografía variada), comentarios de textos que mais tarde se exporán conxuntamente, comentarios de mapas históricos e gráficos, traballos sobre mapas topográficos e planos catastrais locais, consulta da prensa diaria para a selección de novas relacionadas cos contidos da materia (aspectos ecolóxicos, arqueolóxicos ou museísticos, etc.), xogos de localización como a Busca do Tesouro (a partir de coordenadas cartográficas e con planos a gran escala), clasificación dos tipos de industria existentes na localidade con exemplos concretos,

1.11.4 Estratexias de intercambio e debate: para a consecución de criterios e personalidade propios, para asimilación crítica dunha serie de valores e actitudes. Fomento de debates, comentario de filmes, pequenas dramatizacións, xogos de simulación, saídas ao entorno mais próximo, etc..

1.11.5 Darase prioridade a unha metodoloxía globalizadora de tódolos aspectos que caracterizan cada civilización -económicos, sociais, culturais e políticos fronte a unha visión excesivamente especializada e marcada polos acontecementos.

1.12 Materiais e recursos didácticos.

Libro de Texto: 1º ESO: Xeografía e Historia 1º Ciclo. Editorial Vicens Vives.

Diapositivas:

*PÉREZ ALBERTI, A.: A Xeografía en imaxe. Edit. Xunta de Galicia.

*PÉREZ ALBERTI, A.: O relevo da costa. Editorial Bahía.

* Diapositivas de Ciencias Sociais. Editorial Áncora

Mapas Murais da Editorial VICENS VIVES:

* Antigas Civilizacións

* O Imperio Exipcio

* Grecia e Roma

* Mapamundi Físico e Político

* Mapas Continentais Físicos e Políticos de: Europa, Asia, África, América e Oceanía.

* Globos terráqueos.

* Textos históricos seleccionados do libro de texto oficial e os das editoriais Vicens Vives e Oxford.

* Plano topográfico 1:25.000 de Pobra do Caramiñal.

* Diapositivas:

- "Geografía", Edit. Hiare.

- Historia Universal del Arte y de la cultura. Editorial Hiare.

- Historia del Arte Español. Editorial Hiare

* Enderezos de Internet:

- www.go.to/imperioromano

1.13 Programación de temas transversais

* Desenvolvemento do tema “A muller na Historia”. Trátase en tódolos temas de Historia deste 1º Ciclo de ESO (grupos de 1º e 2º), en cada tema referido ás diferentes civilizacións: Prehistoria, Antigas civilizacións do Próximo Oriente, da Época Clásica e dos pobos xermánicos.

Tamén se incide nesta transversalidade en certos capítulos da Xeografía, a estrutura laboral (a muller no mundo do traballo), as migracións, os problemas do déficit de natalidade, o aumento da natalidade coa aporte dos inmigrantes no mundo occidental, a diferenza de salarios, etc.

* A pobreza e as desigualdades sociais no mundo, esperanza de vida, escolarización, etc., mediante estatísticas e debates.

* As ONGs e as asociacións: o papel destas organizacións tendo en conta a actualidade: noticias dos medios de comunicación.

* O respecto entre iguais, a necesidade de normas para que funcionen as sociedades.

1.14 Medidas de atención á diversidade

No presente curso , no nivel de 1ºESO haberá 8 Adaptación Curriculares, que se realizarán en colaboración co Departamento de Orientación.

1.15 Actividades complementarias e extraescolares previstas.

* Visita didáctica ó Centro de interpretación arqueolóxica do Barbanza no concello de Boiro.

1.16 Tratamento do fomento da lectura e das TICs.

En canto ó tratamento do fomento da lectura, o Departamento, colaborará co equipo de biblioteca en todas aquelas actividades que este propoña.

En canto ó tratamento das TICs, o departamento adquiriu dous mini-ordenadores portátiles xunto cunha unidade exterior de DVD co fin de aproveitar o proxecto de posta en marcha de canóns fixos nas aulas.

Por outra parte, participárase no proxecto Abalar.